

XANERAMŌJA PARAGETĀ

Textos:

Gilson Tenywaawi Tapirapé
Professor Pesquisador

Ilustrações:

Gilson Tenywaawi Tapirapé
Professor Pesquisador

Kaxowari'i Tapirapé
Professor Alfabetizador

RESUMO

‘Ã te’omara a’era mō xexema’èaparepy, ãapa ã wekawo xerexekaxeka xema’ejpe maxywaatyâwa mō. Te’omara ekwe aixagakât Xaneramōja paragetā, ã rakaë xirot Topaxo agy Xyreni ne axaa’yraxokare. Ixagakâta xerexywaaty, ma’era ta’è aoxekato xanereka, tarywa rereka ramō konomi Takâra epexynawe’yma. Emanyn imaxywaatywo maragetā pitywera ma’ewete ramō. Ipyrowo marama’ëra te’omara xemaeajpe, iapawo ite’omaâwa ramō inoga ywyrapé pe maragetā.

Palavras chave: Tarywa. Maragetā Xema’ëwa ramō.

XANERAMŌJA PARAGETĀ

Iypy ramō ro’o rakaë irewee axyga.

A’ë ro’o rakaë Xyreni aka irewee axyga ramō takaripe. A’ë ro’o rakaë tyke’yra “Topaxo”a’ym a’ywyrápära iypa takaripe ranō.

A'e roõ rakaë Xyreni raty aa'opa mae,aakopaxi pae. A'e roõ rakaë amamyrõ akawo imemyra awyropiopi.

- Noripä ãwo api? Axäwo.
- Yni! E'i roõ rakaë irekawo ixope.

Awã wexe roõ ike'i aawo ranõ.

- Noripä ãwo api? Axäwo.
- Awã wexe roõ ike'i aaworanõ.

- Nori pã ãwo api? Axäwo.

- Nori ãwo ney! Axäwo ixope.

-My tã a'e ramõ ika'i newi? E'i roõ irekawo ixope koxywera. Kwe roõ ia 'opa mae, axamamokamokäwo xe aakopaxi ne.

A'era roõ rakaë ia wowa we weakwa rewa ramõ takärrakeni me.

- Xeropy, xeropy, xeropy! E'i'i roõ rakaë aawo.

Aeroõrakaë takeni me a'ym Topaxo, aywyrapära iypa.

- He, he, he! E'i'i roõ rakaëixope.

-Häää, häää, häää!!! E'iixe'i roõ ahyjta aawo. Pe aawo imamyröwo ranõ. A'e roõ rakaëo rieranõ.

- Xeropy, xeropy, xeropy! Axäwo.

- He, he, he! E'i'i roõ ixope ranõ.

A'e ramõ roõ rakaë aywyrapäraiywete, iakwa'akaixokaâwaramõ. A'e roõ rakaëaaranõ, maapäp.

- Xeropy, xeropy, xeropy! E'i'i roõ aawo ranõ.

- He, he, he! E'i'i roõ ahyjta ixope aawo.

- Xak! Ixomanaka'i roõrakaë.

- Xoorok! Lexipikotoka'i roõ rakaë, aywyrapära ramõ iapapyrape.

Ã roõ rakaë gyi rakwaema irekawo.

- Ky, ky, ky, kyyyyyy!

- Hiiiiie! E'i roõ irekawo, takära rakopiä imawäka.

A'e roõ rakaëtowa axaj'a amarakäwo akawoee. Marygato mõtaë, nipaawiemigäwi.

Hahia he, hehe;

Hahie he, xera'yra! E'iroõiawyjxewomarakä.

-Maryn papa axyga, wa'yra re xei xaj'a akawo kyyy! E'i roõ ixope ixokaära.

-Ma'era pã nerejxaki'i ememyraxewe hi! E'i roõa kawo a'wyteray ramöwaty we. Kaaroka ramõ roõ emixe arywa (Ireweeaxyga). 'Ã roõ rakaë apata, axokä roõ rakaë aawowaty.

Kaaroka ramō roǒrakaě irapari pityga ranō, awyropiopi iraāwo irekawo, ira'apokājta, imawāka tāwa. A'ewi iraāwo takawyteripe ranō.

- Ky, ky, ky, ky, kyyyyyy!

- Hiiiiie! Ika roő gy.

‘A roő rakaě aère irakewo takaripe. A'ewi kwera ropi roő mi iraāimaapata irekawo tapi.

Aère roő rakaě gy ia awara'i imota, ta'yra axygepykawyma.

Amaenyn pane roő rakaě Topaxo wa'yra re irekawo, namaatāakāri, awyripexe pane irekawo.

A'e roő rakaě Xyreniaa 'yna takaripe, amaenyna ta'yra paawa re. Ixope xeroő rakaě ipari, aeroő rakaě katykatye'ym apat awara'i pe. Kwewixe 'ota, i'awo ixowi takena, ake rapa xewi rea xāwo.

- Ho, ho, ho, ho! Axāwo. Ixomanaka'aegā ranō, wa'yraxokaaweri mō. Iejkwakotokaaegā ranō, ka iraawo takaripe. Emanyn roő aegā ireka ranō, takaripe ira'apokājta, aère tāwa imawāka.

Aeroő rakaě amaxawāj wwykwera, Wyraxiga katy amō, Araxā katy amō. Araxāroő rakaě pane aegy.

Aère roő rakaě ia ataāra mōgy ranō. A'era roő xe rakaě aegy ipari axaopi. Aèperoő xe rakaě ixaxokā, marygato roő xe rakaě ixawereka. ‘Y peroő e rakaě ixaweraäri, naowi roő rakaě wyrā.

A'era roő mi Xyreni ikwāwi 'y ropi. A'e wi roő 'a xirekaxerexarywaramō “Xaneramōja xāwa mō”.

atapaxi ne kaāwa

Konomi ny maryroza

Takaripe Poraajtawa

yuyuyapara hypnuw

